

порядок їх обігу встановлюються законом. На відміну від речей, різновиди яких не можуть бути перераховані у законодавстві, види цінних паперів чітко регламентовані законом. Поява нових видів цінних паперів припустима тільки шляхом їх закріплення у відповідному законі.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 10 верес. 2014 р. (Офіц. текст). - К.: Паливода А.В., 2014. - 380 с.
2. Агарков, М. М. Учение о ценных бумагах / М. М. Агарков. - М., 1927. - 167 с.
3. Цивільне право України. Загальна частина: Підручник / За ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. - К.: Алерта, 2014. - 510 с.
4. Цивільне право: Підручник: у 2 т. / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, Т.І. Бегова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасиво-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. - Х.: Право, 2011. - Т. 1. - 656 с.

Правова природа договору будівельного підряду

Біленко М.С., кандидат юридичних наук, науковий співробітник відділу проблем приватного права НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака АПРН України

На сучасному етапі виробництва і розподілу товарів, робіт і послуг договори становлять складну, багатогалузеву глобальну систему, що охоплює практично всі види взаємодії у державі. В системі суспільних відносин договори виконують низку важливих правових функцій, насамперед, це упорядкування цих відносин та формування їхньої правової основи. Вони також сприяють стабільності правопорядку, підтримці миру та безпеки, розвитку співробітництва на засадах рівноправності, а отже, роль і значення їх неухильно зростає.

У науковій літературі прийнято висвітлювати будь-який договір, починаючи з його юридичної характеристики, яка включає в себе вказівку на те, як розподіляються права та обов'язки між контрагентами, чи передбачає договір зустрічне задоволення, а також з якого моменту він вважається укладеним. Як слушно зазначає Р. Б. Шишка, слід розрізняти саме явище, тобто договір та його властивості - характеристику [1, с. 8]. Аналіз визначення договору будівельного підряду дає достатні підстави для висновку про те, що це - консенсуальний, двосторонній (взаємний) та оплатний договір.

Договір будівельного підряду, будучи видом договору підряду, має всі родові ознаки, властиві останньому. По-перше, договір будівельного підряду спрямований на виконання робіт відповідно до завдання замовника. По-друге, договір будівельного підряду спрямований на виконання тільки таких робіт, які передбачають одержання результату, відокремленого від самої роботи. По-третє, результат робіт має індивідуальний характер.

Крім названих ознак, договір будівельного підряду, як зазначає Г. М. Гриценко, має ряд видових відмінностей, а саме: виконання робіт на об'єкті нерухомості, що нерозривно пов'язаний із землею; виконання робіт, спрямованих на підвищення міцності, стійкості, надійності будинку і спорудження та (або) монтажу обладнання на зазначених об'єктах [2, с. 39]. М. І. Брагінський та В. В. Вітрянський вважають, що у складі ознак, які є необхідними і достатніми для виділення підряду, може бути названо три: по-перше, виконання роботи відповідно до завдання замовника; по-друге, обов'язки підрядника виконати роботу і передати результат замовникові, а також кореспондуючі їм обов'язки замовника - прийняти результат та оплатити його; по-третє, предмет договору має завжди індивідуальний

характер [3, с. 15]. Однак ознаки, виділені цими авторами у перших двох пунктах, певною мірою властиві і договорам про надання послуг. На думку О. Л. Абрамцової, істотними, характерними ознаками договору підряду є такі:

а) предметом договору підряду є результат роботи; б) підрядник має виконати роботу власними коштами, тобто із власного матеріалу, власними силами і засобами, якщо інше не передбачено договором; в) робота повинна бути виконана підрядником на власний ризик, якщо інше не передбачено договором або законом; г) замовник має оплатити роботу підрядникові за умови, що вона виконана належним чином, тобто доброякісно і в обумовлений строк, а не будь-яку роботу [4, с. 11].

Однією із ознак підрядних договорів є покладення на підрядника ризику випадкового знищення предмета договору підряду або неможливості закінчення роботи [5, с.15]. Суть ризику підрядника, як випливає зі змісту ч. 1 ст. 855 ЦК України, полягає в тому, що якщо предмет підряду до здавання його замовникові випадково знищений або закінчення роботи стало неможливим без вини сторін, підрядник не має права вимагати плати за виконану роботу. Відповідно до ч. 5 ст. 321 ГК України, якщо договором не передбачено попередньої оплати виконаної роботи або окремих її етапів, замовник зобов'язаний сплатити підряднику зумовлену договором ціну після остаточного здавання об'єкта будівництва за умови, що робота виконана належним чином і в погоджений строк або, за згодою замовника, - достроково.

Як зазначено у ст. 857 ЦК України, робота, виконана підрядником, має відповідати умовам договору підряду, а в разі їх відсутності або неповноти - вимогам, що звичайно ставляться до роботи відповідного характеру на момент передавання її замовникові. Якщо робота виконана підрядником з відступами від умов договору підряду, які погіршили роботу, або з іншими недоліками, які роблять її непридатною для використання відповідно до договору або для звичайного використання роботи такого характеру, замовник має право, якщо інше не встановлено договором або законом, за власним вибором вимагати від підрядника: а) безоплатного усунення недоліків у роботі в розумний строк;

б) пропорційного зменшення ціни роботи; в) відшкодування власних витрат на усунення недоліків, якщо право замовника усувати їх встановлено договором. Підрядник має право замість усунення недоліків роботи, за які він відповідає, безоплатно виконати роботу заново з відшкодуванням замовникові збитків, завданих простроченням виконання. У цьому разі замовник зобов'язаний повернути раніше переданий йому результат роботи підрядникові, якщо за характером роботи таке повернення можливе. Якщо відступи у роботі від умов договору підряду або інші недоліки у роботі є істотними та такими, що не можуть бути усунені або не були усунені у встановлений замовником розумний строк, замовник має право відмовитися від договору та вимагати відшкодування збитків.

Підрядник, як і будь-який інший суб'єкт підприємницької діяльності, самостійно несе ризики порушення ним або його контрагентами (замовником, субпідрядниками тощо) договірних зобов'язань та інших правил здійснення будівельної діяльності. Проте навіть у випадку належного виконання контрагентами своїх зобов'язань його діяльність у результаті може виявитися збитковою. Тобто діяльність підрядника підпадає під категорію нормального ризику.

На нашу думку, у законодавчому визначенні договору будівельного підряду мають бути відображені його характерні ознаки, у тому числі щодо виконання роботи підрядником самостійно та на власний ризик. За діючим сьогодні

цивільним та господарським законодавством матеріально-технічне забезпечення будівництва покладається на підрядника. Якщо робота повністю або частково виконується з матеріалу замовника, то в договорі, крім інших умов, мають бути передбачені норми витрат матеріалів, строки повернення залишків та основних відходів, а також відповідальність підрядника за невиконання або неналежне виконання обов'язків. Підрядник повинен вживати усіх заходів щодо забезпечення збереження наданого йому замовником майна та відповідати за будь-який недогляд, що призвів до втрати або пошкодження цього майна.

Як зазначає А. П. Сергєєв, у сфері здійснення будівництва та укладення договору будівельного підряду виконання функцій замовника, зокрема здійснення ефективного контролю за діяльністю підрядника, потребує спеціальних знань та навичок, а іноді особливого дозволу на цей вид діяльності. Тому на практиці функції замовника досить часто передаються спеціалізованим організаціям, які діють як представники тих осіб, для яких призначається об'єкт, що будується [6, с. 333]. Так, міжнародний досвід повністю підтверджує ефективність залучення на стороні замовника спеціалізованої організації - «інженера» (інженерної організації), особливо якщо будівництво є тривалим та масштабним. Функції «інженера» (інженерної організації) відповідно до Міжнародних умов договору про будівництво 1977 р. зводяться до контролю за будівельними роботами, надання консультацій замовнику та обов'язкових для підрядника вказівок від імені замовника тощо.

Отже, можна визначити особливості договору будівельного підряду, а саме: а) як на стороні підрядника, так і на стороні замовника можлива участь кількох осіб; б) підрядник має право залучати до виконання роботи третю особу за погодженням із замовником; в) генеральний підрядник виступає одночасно як підрядник за договором генерального підряду і як замовник за договором субпідряду; г) підрядник сам вибирає засоби і способи досягнення обумовленого договором результату; д) замовник зобов'язаний сприяти підрядникові у виконанні роботи у випадках, в обсязі та порядку, встановленому договором; е) ціна договору визначається кошторисом; ж) для виконання окремих видів робіт, передбачених законом, субпідрядник зобов'язаний одержати спеціальний дозвіл на ведення цих робіт; з) до вимог щодо неналежної якості роботи, виконаної за договором будівельного підряду, застосовується позовна давність в один рік, а щодо будівель і споруд - три роки від дня прийняття роботи замовником.

Список використаних джерел:

1. Шпшка Р. Б. Проблема видів та характеристики цивільних та господарських договорів // Розробка механізму правового регулювання договірних відносин у підприємницькій діяльності / За ред. академіка АПрН України В. В. Луця. - К.: НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2009. - С. 76 - 88.
2. Гриценко Г. М. Правове регулювання капітального будівництва за державні кошти: дис. ... канд. юрид. наук.; 12.00.04 / Інститут економіко-правових досліджень / Г. М. Гриценко. - Донецьк, 2011. - 187 с.
3. Брагинский М. И. Витрянский В. В. Договорное право. Книга третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. - М.: Статут, 2007. - 1088 с.
4. Абрамцова Е. Л. Договор подряда в гражданском праве России: дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.03 / Е. Л. Абрамцова. - М.: РГБ, 2005. - 213 с.
5. Луць В. В. Хозяйственный договор и качество продукции / В. В. Луць // Сов. гос-во и право. - 1985. - № 1. - С. 36 - 43.
6. Сергеев А. П. Договор строительного подряда // Гражданское право. Учебник. Ч. 2 / Под ред. Сергеева А. П., Толстого Ю. К. - М.: ПРОСПЕКТ, 1998. - 784 с.